

Káňa, T. / Peloušková, H. et al.: Deutsch und Tschechisch im Vergleich.*

Korpusová lingvistika je v prostředí české germanistiky v současné době již poměrně dobře rozvinutým oborem, jenž je v různých modifikacích zastoupen prakticky na všech zdejších pracovištích, zejména v Praze, Brně, Opavě a Ostravě.

V pořadí již druhá publikace tohoto druhu z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity navazuje na rozsáhlý projekt *Český národní korpus a korpusy dalších jazyků InterCorp*, jemuž se oba autoři ve spolupráci s dalšími pracovišti pod vedením Ústavu českého národního korpusu věnují dlouhodobě. Editoři T. Káňa a H. Peloušková předkládají soubor osmi kratších i obsáhlejších studií na bázi korpusových dat (corpus based studies), jež se soustředí na možnosti využití elektronických jazykových korpusů pro řešení otázek popisu německého jazykového systému, ale i pro zadání německo-českého jazykového srovnávání. Editoři pro přehlednost vypracovali podrobný a užitečný rejstřík, bibliografické údaje bez členění na primární zdroje a vědeckou literaturu jsou zařazeny méně obvykle až na konci publikace.

V předmluvě oba autoři předznamenávají důležitost studia skutečného užívání jazyka, tedy jazykového úzu a pozitivně hodnotí rozvoj oboru. Korpusový přístup k řešení jazykovědných otázek se podle jejich poznatků stal v posledních letech samozřejmostí nejen při řešení vědeckých úkolů, jazykové korpusy jsou již více či méně samozřejmým nástrojem pro kvalifikační úkoly studentů germanistiky na všech stupních.

V osmi studiích předložené publikace pozorný čtenář nalezne především přehled o současném stavu děle běžících projektů. Tomáš Káňa se zabývá otázkou deminutiv, jejich distribuce a ekvivalence, Hana

Peloušková zkoumá konstrukce s korelátem 'es' v němčině a problém jejich ekvivalence v češtině. Věra Marková a Marie Vachková se zamýšlejí nad otázkou korpusového zpracování otázky blízkých synonym a odpovídajících českých protějšků. Autorky poukazují na nutnost zapojení přesné kookurenční analýzy, jež vede k vytvoření tzv. kookurenčních profilů, jak je známe z lexicografických studií. Pohled na synonyma či antonyma v syntaktických strukturách pak u velkého množství dat podává ucelenou informaci o skutečných a typických strukturálních vzorcích. Autorky zdůrazňují, že především pro otázky ekvivalence jsou paralelní korpusy pro svůj realistický přístup k jazykovým strukturám nástrojem veskrze užitečným.

Srovnávací pohled představují také příspěvky Rolanda Wagnera a Františka Štíchy. Otázka reflexivity (Wagner) a problematika sémantické perfektivity přítomných přičestí v přívlastku (Štícha) jsou jednou z klíčových otázek při srovnávání nepříbuzných jazyků, jakými jsou němčina a čeština. Obě studie jsou přínosné především svým komplexním pohledem na strukturální popis jazyka.

Kateřina Šichová řeší otázky frazeologie. Vychází sice z korpusových dat, postupuje však spíše deduktivně. Pavel Zlatníček ve svém stručném příspěvku zvažuje otázku modálních konstrukcí *ohne zu* s infinitivem, podává jejich přehled, ku škodě tak zajímavého tématu však neřeší otázku relevance dokladových dat.

Zajímavý pohled na smysl korpusových studií podává Karsten Rinas, který se na příkladu částic v němčině a češtině zamýšlí nad způsobem interpretace korpusových dat a implicitně potvrzuje tezi, že každý úkol potřebuje pro efektivní objektivní interpretaci specifický korpusový materiál. S tím nelze než souhlasit, pohlédneme-li na vnitřní diferenciaci korpusové lingvistiky a jejich nástrojů.

Současná diskuse o smyslu korpusové lingvistiky zdaleka není u konce. Celkově proto přínos publikace *Deutsch und Tschechisch im Vergleich. Korpuslinguistische Studien II* (rec. Mgr. E. Cieslarová, PhD., autorka mnoha zdařilých korpusově zaměřených frazeologických prací) vidím především v pestrosti aktuálních témat současného korpusově-lingvistického diskurzu, která mohou být pro řadu čtenářů užitečnou inspirací či východiskem pro odbornou diskusi či další práci.

I. Kratochvílová

* Korpusbasierte linguistische Studien II. MU Brno 2011. 136 s.

Karla Brücknerová: Skici ze současné estetické výchovy*

Když mi z redakce univerzitní revue byla doručena publikace K. Brücknerové se žádostí o recenzi, byl jsem mile překvapen a potěšen, že se v dnešní uspěchané, „odesestetizované“ a hodnotově zvrácené době našel ještě někdo, kdo je aesthetikos (řec.) – vnímavý ke kráse. A hlavně, že ho tato oblast oslovuje a poutá natolik, že je ochoten věnovat kráse a potažmo výchově krásou a ke kráse mnoho hodin usilovné práce. Moje euforie vyvolaná novým titulem ze sféry, která je již minimálně dvacet let trestuhodně zanedbávaná a prakticky leží úhorem, začala však slábnout úměrně tomu, jak jsem pročítal rozvržení pojednávaných otázek v obsahu knihy. Postupně jsem poznal, že její gros se týká převážně problematiky výtvarné výchovy, přičemž výchova estetická slouží autorce jen pro uvedení a zarámování současného výtvarnévýchovného dění na českých školách.

Autorka svůj spis založený na disertační práci pojímá jako *imaginární náčrtník*. Proč

ale činí nominativním centrem názvu své práce termín skici? Pokud jen proto, že její rodiče „odmalíčka podporovali mé snahy skicovat“, byl by to pro volbu názvu publikace, která má zjevně vědecké aspirace, věru slabý argument. Protože sama tento pojem skica nevymezuje, bude ho čtenář chápat v jeho tradičním významu – tedy jako náčrt, zběžný nástin či návrh něčeho ještě nehotového. Když uživatel českého jazyka skicuje, tak črtá a jen naznačuje svoji první představu o něčem, co se mu v mysli rodí, ale dosud to nemá definitivní podobu. Protože jsem přesvědčen, že v tomto významu jej autorka neměla v úmyslu užít, považuji ho za nevhodný.

Teprve při pročítání spisu si uvědomuji, co ji vedlo k užítí tohoto výrazu. Jestliže se ve své práci zabývá převážně (na 90 % textu celé publikace) výtvarnou výchovou a o estetické výchově pojednává pouze v prvních dvou kapitolách (na 19 stranách), vrací mě toto zjištění zpět k názvu publikace a právem se ptám, proč K. Brücknerová v názvu neodkazuje na problematiku, která v ní dominuje? Neměl by v něm místo atributu *estetická* (výchova) figurovat výraz výtvarná, který by adekvátněji reflektoval skutečnou obsahovou náplň práce?

Spis je rozdělen do pěti kapitol, lišících se nejen rozsahem, ale i charakterem pojednávané problematiky. V prvních z nich (nejméně rozsáhlé) nazvané *Pojem estetická výchova* se autorka zamýšlí nad pojmem estetická výchova. Citací z *Aesthetic Education* E. W. Eisnera („*Estetická výchova je tak trochu hybrid*“) předjímá své úvahy o estetické výchově a naznačuje tak i své pochybnosti (a rozpaky) o obsahové a terminologické výstižnosti tohoto sousloví. Většina teoretiků estetické výchovy v zemích českých však Eisnerovo mínění nesdílí; termín se jim nejeví ani jako kříženec, ani jako zrůda. Jako nejednoznačný a nepřesný (s. 11) se může autorce zdát pouze do té chvíle, než si vymezí jeho sémantický